

Rüşvet Suçu Nedir? ([TCK md.252](#))

Rüşvet suçu, bir tarafta “rüşvet veren” gerçek kişi ile diğer tarafta “rüşvet alan” kamu görevlisinin (memur, bilirkişi vs.) bulunduğu her zaman birden fazla failin olduğu kamu idaresinin güvenilirliğine karşı işlenen çok failli bir karşılaşma suçudur. Yani, hem rüşvet veren hem de rüşvet alan rüşvet suçu işlemektedir.

TCK md.252’de düzenlenen rüşvet suçu; irtikap suçu (TCK md.250), zimmet suçu (TCK md.247) ve görevi kötüye kullanma suçu (TCK md.257) ile karıştırılmamalıdır.

- **[Görevi kötüye kullanma suçu](#)**, kamu görevlisinin görevlerinin gereklerine aykırı hareket etmesiyle oluşan genel bir suçtur.
- **[Zimmet suçu](#)**, kamu görevlisi olan şahsın görevi nedeniyle zilyetliği kendisine verilmiş olan veya gözetimiyle sorumlu olduğu mallar üzerinde görev çerçevesine aykırı bir şekilde tasarrufta bulunmasıyla oluşan bir suçtur.
- **[İrtikap suçu](#)** ise, rüşvet suçundan farklı olarak kamu görevlisinin nüfuzunu kullanarak belli yoğunlukta baskı veya hileli davranışlar sergilemesi ile meydana gelen bir suç tipidir.

Rüşvet Suçu Şikayet Süresi ve Dava Zamanaşımı

Rüşvet suçu, **[takibi şikayete bağlı olan suçlar](#)** arasında değildir. Bu nedenle, savcılık suçun işlendiğini öğrenir öğrenmez kendiliğinden soruşturma başlatmak zorundadır. Suç, kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı işlenen suçlardan olduğundan savcılık bu suç tiplerini hassasiyetle soruşturmalıdır.

Rüşvet suçu ile ilgili **[dava zanaşımı](#)** süresi 15 yıldır. Suçun işlendiğinin bu süre içerisinde savcılığa bildirilmesiyle soruşturma ve kovuşturma yapılabilir.

Rüşvet Suçu ve Rüşvet Antlaşması

Rüşvet alan ile rüşvet veren arasında rüşvet konusunda anlaşmaya varılmış olması halinde, rüşvet verilemese bile, taraflar sanki suç tamamlanmış gibi rüşvet suçu nedeniyle cezalandırılır (TCK md. 252/3).

Rüşvet suçu, iki taraflı bir suç olduğundan suçun tamamlanması için her iki tarafın rüşvet alma ve verme konusunda anlaşması gerekir. İki taraflı olan bu suç anlaşmasına ceza hukukunda “rüşvet anlaşması” denilmektedir. Rüşvet anlaşması tarafların özgür iradeleriyle yapılmalıdır. Yani, rüşvet vermeyi vaad eden kişi ile rüşvet karşılığında bir işi yapmayı veya yapmamayı vaad

eden kamu görevlisi arasında kendi özgür iradeleriyle bir anlaşma yapılması gerekir.

Rüşvet anlaşması, rüşvet alan ile rüşvet veren arasında aynı amacın gerçekleşmesine hizmet eden bir suç anlaşmasıdır. Taraflar rüşvet anlaşmasını fiilen uygulayamamış olsa bile, her iki tarafın vaadde bulunması suçun oluşması için yeterlidir.

Rüşvet teklifi veya önerisinin hangi taraftan geldiğinin hiçbir önemi yoktur. Rüşvet teklifi ister kamu görevlisinden gelsin isterse diğer kişiden gelsin, önemli olan tarafların aynı amacı gerçekleştirmek için anlaşması; bir tarafın yaptığı teklif veya önerinin diğer tarafça kabul edilmesidir.

Rüşvet anlaşması yapıldıktan sonra, henüz yarar sağlanmadan veya rüşvet konusu iş yapılmadan vazgeçme gerçekleşse bile; failer hakkında gönüllü vazgeçme hükümleri (TCK md. 36) uygulanamaz. Çünkü, rüşvet anlaşması ile rüşvet suçu tamamlanmış olur. Tamamlanan bir suçtan gönüllü vazgeçme mümkün değildir. Ancak, suç tamamlandıktan sonra vazgeçme nedeniyle “etkin pişmanlık” hükümleri uygulanabilir. Etkin pişmanlık nedeniyle faile ceza verilmemesi şartlarına ileride değinilecektir.

Kamu görevlisinin (polis memuru, bilirkişi, belediye memuru vs.) rüşvet talebinde bulunması ve fakat bunun talep edilen kişi tarafından kabul edilmemesi halinde ya da kişinin kamu görevlisine menfaat temini konusunda teklif veya vaatte bulunması ve fakat bunun kamu görevlisi tarafından kabul edilmemesi hâllerinde fail hakkında, rüşvet alma nedeniyle verilecek ceza yarı oranında indirilir (TCK md. 252/4)

Rüşvet Suçunda Haksız Yarar Nedir?

Rüşvet suçunu düzenleyen TCK md. 252 “kişilere haksız menfaat sağlanması” veya sağlanmasının vaad edilmesi fiillerini suçun en önemli maddi unsuru olarak kabul etmiştir. Kanun, “...menfaat sağlayan...” (TCK 252/1), “....menfaat temini...” (TCK 252/4) gibi kavramlar kullanarak hem rüşvet alma hem de rüşvet verme suçunda kişilere haksız bir menfaat sağlanmasını veya vaad edilmesini şart koşmuştur.

Haksız menfaatin hukuki olmayan bir işin yapılması veya yapılmaması için temin edilmesi gerekir. Haklı bir işin gördürülmesi amacıyla kamu görevlisine menfaat temin edilmesi halinde rüşvet suçu meydana gelmez. Bu halde, kamu görevlisi açısından görevi kötüye kullanma suçu meydana gelir.

Kişilere haksız menfaat sağlanmasının çeşitli görünüm biçimleri vardır. Menfaat parasal bir değer olabileceği gibi ev, araba vb. gibi başka bir malvarlığı değeri de olabilir. Menfaatin mutlaka doğrudan maddi bir değer

olması şart değildir, önemli olan dolaylı da olsa faile, yakınlarına veya işaret ettiği diğer kişilere herhangi bir yarar sağlanmış olmasıdır. Örneğin, bir polis memurunun yakınının işe alınması karşılığında, bir suçun delillerini ortadan kaldırması, hem suç delillerinin ortadan kaldırılması suçunu hem de rüşvet alma suçunu meydana getirir.

Rüşvet Alma Suçu ve Cezası

Rüşvet alma suçu, ancak kamu görevlisi olan bir kişi tarafından işlenebilir. Failin özel bir sığata sahip olmasını gerektiren böyle suçlara ceza hukukunda “özgü suçlar” denilmektedir.

Kamu görevlisi, TCK md. 6/1-c’de şu şekilde tanımlanmıştır: Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılır. Buna göre; milletvekili, belediye başkanı, belediye meclis üyesi, gibi seçilenler; avukat, hakim, savcı, bilirkişi, tanık gibi yargı görevi yapanlar; kaymakam, vali, öğretmen, emniyet müdürü, polis gibi atanan memurlar kamu görevlisi olarak kabul edilir. Ayrıca, kooperatifler, halka açık anonim şirketler, kamu yararına çalışan dernekler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları adına hareket ederek hukuki ilişki tesis edenler veya hukuki ilişkinin devamı süresince haksız bir yarar sağlamaya çalışanlar da rüşvet alma suçunun faili olabilirler.

Kişinin rüşvet anlaşmasını yaptığı sırada veya rüşveti aldığı sırada kamu görevlisi olması suçun vücut bulması için yeterlidir. Örneğin; kamu görevlisi olan bir memurun görevi sırasında rüşvet aldıktan sonra kendi isteğiyle görevinden ayrılması veya işine son verilmesi önemli değildir. Görevi sırasında rüşvet alma suçu işleyen memur görevi sona erse bile hakkında rüşvet alma suçu nedeniyle ceza soruşturması veya kovuşturması yapılabilir.

Kamu görevlisinin rüşvet alma suçunu işleyebilmesi için görev alanına giren bir işi yapmayı veya yapmamayı vaad etmesi gerekir. Rüşvet anlaşmasının konusu olan iş kamu görevlisinin görev alanına giren bir iş değilse rüşvet alma suçu oluşmaz. Örneğin, belediyede görevli bir memurun trafik polisinin görev alanına giren bir işi halletmek üzere, bir kimseden para alması rüşvet alma suçunu meydana getirmez. Koşulları varsa, görevi kötüye kullanma suçu, güveni kötüye kullanma suçu veya dolandırıcılık suçu oluşabilir.

Rüşvet alma suçunun cezası; 4 yıldan 12 yıla kadar hapis cezasıdır (TCK md. 252/2).

Kamu görevlisinin rüşvet talebinde bulunması ve fakat bunun kişi tarafından kabul edilmemesi nedeniyle rüşvet anlaşmasının yapılamaması halinde kamu görevlisine TCK md. 252/2 gereği verilecek ceza yarı oranında indirilir

(TCK md. 252/4). Bu halde, kamu görevlisine verilecek ceza 2 yıldan 6 yıla kadar hapis cezasıdır.

Rüşvet alan veya talebinde bulunan ya da bu konuda anlaşmaya varan kişinin; yargı görevi yapan (avukat, hakim, savcı), hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması halinde, verilecek ceza 1/3'ten 1/2'sine kadar artırılır (TCK md. 252/7).

Rüşvet Verme Suçu ve Cezası

Rüşvet verme suçu, herhangi bir kimse tarafından işlenebilir (TCK md. 252/1). Rüşvet alan kişinin kamu görevlisi olması şart olmasına rağmen, rüşvet veren kişi bir kamu görevlisi olabileceği gibi herhangi bir vatandaş da olabilir.

Rüşvet verme fiili, bizzat doğrudan fail tarafından işlenebileceği gibi aracılar vasıtasıyla da işlenebilir. Rüşvet verme suçu açısından önem arz eden nokta, haksız yararın sağlanması veya sağlanacağına vaad edilmesidir. Haksız yarar, dolaylı bir biçimde üçüncü kişiler aracılığıyla sağlanmış veya vaad edilmiş olsa dahi rüşvet verme suçu işlenmiş olur.

Rüşvet verme suçunun cezası; 4 yıldan 12 yıla kadar hapis cezasıdır (TCK md. 252/1).

Kişinin kamu görevlisine menfaat temini konusunda teklif veya vaatte bulunması ve fakat bunun kamu görevlisi tarafından kabul edilmemesi halinde, rüşvet anlaşması tamamlanmadığından rüşvet teklifinde bulunan kişiye verilecek ceza yarı oranında indirilir (TCK md. 252/4). Yani, bu halde rüşvet teklif edene verilecek ceza 2 yıldan 6 yıla kadar hapis cezasıdır.

Rüşvet Suçunda Etkin Pişmanlık ve Ceza İndirimi ([TCK md.254](#))

Etkin pişmanlık, kişinin işlediği suçtan dolayı özgür iradesiyle sonradan pişman olması ve suç teşkil eden fiilin meydana getirdiği olumsuzlukları gidermesi halinde başvurulmuş bir ceza indirimi nedenidir.

Rüşvet alan veya almak için anlaşan kamu görevlisi, soruşturma makamları rüşvet suçu işlendiğini öğrenmeden önce, rüşvet konusu şeyi soruşturmaya yetkili makamlara teslim eder ve durumu haber verirse etkin pişmanlık hükümleri uygulanarak hakkında ceza verilmez. Aynı şekilde rüşvet veren veya vermek için anlaşan kişi de durumu soruşturmaya yetkili makamlar öğrenmeden önce haber verirse etkin pişmanlık hükümleri uygulanarak hakkında ceza verilmez.

Rüşvet alan ve veren dışında, rüşvet suçuna katılan diğer kişilerin (örneğin, rüşvete aracı olan kişiler) etkin pişmanlık duyarak durumdan soruşturma

makamlarını haberdar etmesi halinde, rüşvet suçu nedeniyle haklarında cezaya hükmedilmez.

Soruşturma makamları suçu öğrendikten sonra ve yabancı kamu görevlilerine rüşvet veren kişi hakkında etkin pişmanlık sebebiyle ceza indirimi hükümleri uygulanamaz.

Rüşvet Suçuna Aracılık Etme Suçu ve Cezası

Rüşvet veren ile rüşvet alan arasında, rüşvet suçunun gerçekleşmesi için aracılık eden kişi de müşterek fail olarak cezalandırılır. TCK md. 252/5 gereği rüşvet suçuna aracılık etme fiili şu şekillerde meydana gelebilir:

- Rüşvet teklif veya talebinin karşı tarafa iletilmesi,
- Rüşvet anlaşmasının sağlanmasına aracılık edilmesi,
- Rüşvetin temini hususlarında aracılık edilmesi.

Rüşvet suçuna aracılık eden kişinin kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığının önemi yoktur. Aracılık eden kişi, aynen rüşvet alma veya verme suçunu işleyen kişi gibi cezalandırılır.

Rüşvet suçuna aracılık etme suçunun cezası, 4 yıldan 12 yıla kadar hapis cezasıdır (TCK md. 252/4).

Rüşvet Suçuna Teşebbüs ve Cezası

Rüşvet suçuna teşebbüs, TCK md.35'te genel teşebbüs hükmünden ayrılarak düzenlenmiştir. Kanun tarafından rüşvet suçuna özgü özel bir teşebbüs hali öngörülmüştür. Bu nedenle, rüşvet suçuna teşebbüs halinde, teşebbüse ilişkin TCK md. 35'te düzenlenen genel hükümler uygulanmaz. TCK'nın 252/4 maddesine göre rüşvet suçuna teşebbüs şu seçimsel hareketlerle işlenebilir:

- Kamu görevlisinin rüşvet talebinde bulunması ve fakat bunun kişi tarafından kabul edilmemesi,
- Kişinin kamu görevlisine menfaat temini konusunda teklif veya vaatte bulunması ve fakat bunun kamu görevlisi tarafından kabul edilmemesi.

Yukarıdaki iki haldeki teşebbüs fiillerinin işlenmesi halinde fail hakkında, TCK md. 252/1-2 gereği rüşvet suçu hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir (TCK md. 252/4).

Rüşvet suçuna teşebbüs halinde faile verilecek ceza da 2 yıldan 6 yıla kadar hapis cezasıdır (TCK md. 252/4).

Taraflar arasında bir rüşvet anlaşması yoksa, rüşvet suçu tamamlanmayacağından fail hakkında *rüşvet suçuna teşebbüs* hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına mutlaka tartışılması gerekir. Örneğin, bir vatandaşa bir devlet memuruna rüşvet teklifinde bulunmuş, diğer taraf kabul etmemiş ise veya teklifi düşünmek için süre istemiş, ancak teklifi henüz kabul etmeden yakalanmışsa; söz konusu fiiller rüşvet suçuna teşebbüs olarak değerlendirilir.

Rüşvet talep eden kamu görevlisini yakalatmak için bir kişinin bir operasyon kapsamında rüşvet veren rolü yapması halinde ortada özgür iradeyle gerçekleşen bir rüşvet anlaşması olmadığı için fail rüşvet suçuyla değil, rüşvet suçuna teşebbüs hükümleriyle cezalandırılır. Yani, suç tamamlanmamış teşebbüs aşamasında kalmış olur.

Menfaat Sağlanan Üçüncü Kişi veya Tüzel Kişilerin Yetkilisinin Rüşvet Suçu ve Cezası

Tüzel kişilerin veya üçüncü kişilerin, işlenen rüşvet suçu nedeniyle dolaylı menfaat sağlaması halinde rüşvet ilişkisine girdikleri kabul edilir. Dernek, vakıf, şirket, kooperatif vb. gibi kuruluşlar tüzel kişiler olarak adlandırılmaktadır. Tüzel kişilerde menfaati kabul eden yetkili kim ise rüşvet suçu nedeniyle o kişi cezalandırılır.

Rüşvet ilişkisinde dolaylı olarak kendisine menfaat sağlanan üçüncü kişi veya tüzel kişinin menfaati kabul eden yetkilisi, kamu görevlisi sıfatını taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın, müşterek fail olarak cezalandırılır (TCK md. 252/6).

Dolaylı menfaat sağlayan üçüncü kişi veya tüzel kişinin yetkilisi rüşvet suçu nedeniyle 4 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Rüşvet Suçu Yargıtay Kararları

- Rüşvet verme veya alma niyetinde olmayan kişi veya kamu görevlisinin, atlatmak veya yakalatmak ya da suç delillerini ortaya çıkartmak amacıyla teklifi kabul etmiş gibi gösterdiği biçimsel rızanın (görünüşteki rıza-dış rıza) özgür iradeye dayalı olmaması nedeniyle, rüşvet anlaşmasının varlığından söz edilemeyeceği cihetle, böyle bir durumda rüşvet alırken veya rüşvet verirken yakalanan failin eyleminin rüşvet suçuna teşebbüs olarak kabulü gerekmektedir (Yargıtay CGK - 2015/49 karar).
- Rüşvet alan, talepte bulunan veya bu konuda anlaşmaya varan kişilerin yargı görevi yapan olması halinde uygulanması gereken nitelikli halin, yani cezada arttırım gerektiren halin rüşvet vermeğe teşebbüs ettiği kabul edilen sanık hakkında uygulanma olanağı yoktur (Yargıtay 5. Ceza Dairesi - 2015/12729 karar).
- Rüşvet suçu işlendiğinin kabulü için taraflar arasında bir rüşvet anlaşması yapıldığının ispat edilmesi gerekir. Cumhuriyet savcısının rüşvet aldığı iddia edilen olayda, cep telefonlarının sinyal bilgilerinin incelenmesi sonucunda, olay tarihinde cep telefonlarının aynı baz istasyonundan sinyal vermesi nedeniyle sanıkların buldukları iddia edilmekte ise de; baz istasyonlarının geniş bir kapsama alanının olması, sanık M. Ç.'in işyeri ile N. Ç.'in görev yaptığı adliye ve ikamet ettiği lojmanın birbirine yakın yerlerde bulunması ve İ. D.'nin avukat olması dikkate alındığında cep telefonlarının aynı baz istasyonundan sinyal vermesinin normal olduğu, başka bir anlatımla İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlerde birbirine yakın yerlerde oturan, çalışan veya tesadüfen oradan geçmekte olan insanların cep telefonlarının aynı baz istasyonundan sinyal vermesinin olağan bir durum olması gözönüne alındığında, cep telefonlarının aynı baz istasyonu kapsamında sinyal vermesinin sanık M. Ç.'in diğer sanıklarla bir araya geldiğinin kanıtı olamaz (Yargıtay CGK – 2015/60 Karar).
- Menfaat talep eden ve memur olan sanığın isteğini gerçekte yerine getirmek niyetinde olmayan kişinin faili suçüstü yakalatmak amacıyla talebi kabul etmiş görüntüsü verdiği durumlarda, sanığın yakalanması için yapılan anlaşmanın serbest irade ürünü olmaması nedeniyle rüşvet anlaşmasının oluşmadığı, bu nedenle de eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı ve bu itibarla failin, rüşvet suçuna teşebbüs hükümlerini düzenleyen TCK'nın 252/4. maddesine göre cezalandırılması gerektiği anlaşılmıştır (Yargıtay 5. Ceza Dairesi – 2014/8187 karar).
- Sanığın görevinin gereklerine aykırı davranarak yapması gereken işlemleri yapmama karşılığında yasal olmayan geçişler ve satışlardan elde edilen gelirlerden günlük ortalama 350 TL para aldığı, beraat eden

kişilerin hazırlıktaki samimi beyanları, HTS raporları, seyyar mobese ve FSM köprü kamera kayıtlarından anlaşılma; irtikap suçunun memurun memuriyet sıfat veya görevini kötüye kullanarak bir kimseyi kendisine veya başkasına haksız olarak para vermeye veya sair menfaatler temin veya vaadine icbar veya ikna etmesiyle oluşacağı, ancak dosya kapsamına göre irtikabın cebir veya ikna unsurunun Kanunun kabul ettiği anlamda eylemde bulunmadığı, diğer kişilerinde yasal olmayan zeminde yer aldıkları ve baskıdan kolayca kurtulma imkanına sahip oldukları, buna bağlı olarak zincirleme şekilde rüşvet alma suçundan mahkumiyetine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden oluşa, dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçelerle ve yanılığılı değerlendirme sonucu yazılı şekilde zincirleme cebri irtikap suçundan hüküm kurulması hukuka aykırı olmuştur (Yargıtay 5. Ceza Dairesi – 2014/4881 karar).

- Vergi dairesi müdürlüğünde yoklama memuru olan ve aynı zamanda da muhasebe servisinde görevli olan sanığın muhasebe işlemleri yoluyla emanet hesabında alacağı bulunan bazı mükelleflerin bu alacaklarını başka mükelleflerin vergi borçlarına mahsup ederek vergi borçlarını ödenmiş gibi göstermek, yine sanık Hasan'dan vergi borçlarını silmek için 1.200 TL almak ve aynı usulleri kullanmak suretiyle Hasan ve eşi Müyesser'in 2.573 TL vergi borcunu ödenmiş gibi göstermek suretiyle gerçekleştirdiği sübut bulan eylemlerinin sanığın muhasebe yetkilisi olarak düzenlediği mahsup fişlerinin vergi dairesi müdürü tarafından imzalanması ile mahsup işleminin tamamlanacağı, bu nedenle suça konu olayda zimmet suçunun yasal tevdi unsurunun bulunmadığı anlaşılma ile zincirleme şekilde görevi kötüye kullanma ve rüşvet almak suçlarını oluşturacağı gözetilmeksizin tüm eylemlerinin zimmet suçunu oluşturacağı kabulüyle yazılı şekilde hüküm kurulması hukuka aykırıdır (Yargıtay 5. Ceza Dairesi – 2013/12354 karar).
- Sanık olan memur, diğer iki kişiyi uyuşturucu maddeyle yakalamasına rağmen serbest bırakmış, karşılığında 300 TL para istemiş, parayı alamayınca nüfus cüzdanlarına el koyarak sonraki gün için parayı getirmeleri için buluşmaya karar vermişlerdir. İrtikap suçunda mağdurun iradesini baskı altında tutmaya elverişli olmak koşuluyla, doğrudan doğruya veya dolaylı biçimde yapılan her türlü zorlayıcı hareket icbar kavramına dahildir. Fakat irtikap suçunda manevi cebir, belli bir şiddete ulaşmalı, ciddi olmalı, mağdurun baskının etkisinden kolaylıkla kurtulma olanağı bulunmamalıdır. Sanık olan memurun başlangıçta muhatap olduğu sanıklara “Bunun ne kadar cezasının olduğunu biliyor musun? 6 ay hapis cezası 7 milyar da para cezası var” diyerek para istemiş olmasının yasanın öngördüğü anlamda bir zorlama olarak kabul edilemeyeceği, her iki tarafın da gayri meşru zeminde olduğu, bu haliyle eylemlerin rüşvet almak ve rüşvet vermek suçlarını oluşturduğu, sanıklar A. ve Ü.'in vaat ettikleri parayı

CRICKET TURKEY KRİKET TÜRKİYE

vermezden evvel emniyete müracaat ederek diğer sanıkların yakalanmasını sağlamaları TCK'nın 254. maddesi kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektirir (Yargıtay 5. Ceza Dairesi – 2013/9842 karar).

Rüşvet suçu; rüşvet alma ve verme, rüşvete aracılık etme, menfaat sağlanan üçüncü kişiler ve tüzel kişiler açısından ayrı ayrı özel görünüm biçimleri ile ortaya çıktığından bir [avukat](#) vasıtasıyla savunma yapılması yararlı olacaktır.